

Norges vassdrags- og energidirektorat
Reguleringsmyndigheten for energi, RME
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

RME høringsdokument nr. 4/2020, forslag om endringer i fastsettelse av inntektsrammen til Statnett

Som representant for husholdningskundene er Huseierne opptatt av at Statnett opprettholder høy grad av leveringssikkerhet og balanse i kraftsystemet, slik at elektrisiteten kommer frem. Strømnettet er ryggraden i kraftsystemet og bindeleddet mellom produsent og forbruker, og nettopp derfor er det så viktig at Statnett styrer strømnettet på best mulig måte – både med tanke på leveringssikkerhet og økonomi. Statnett må sikres forsvarlig drift for at nettleien til husholdningene skal holdes så lav som mulig. Huseierne er derfor positiv til forslag som ser på kostnadsutviklingen i sentralnettet, og den økende nettleien for brukerne av det. Det er bra at det foreslås å innføre en årlig effektivitetsanalyse, samt et produktivitetskrav.

Elektrisitet og strømnett inngår i det som anses som en samfunnskritisk infrastruktur. Strøm og nettleie er blant husholdningenes større utgiftsposter. Siden Statnett driver monopolvirksomhet, er det særdeles viktig at fastsettelsen av en årlig tillatt inntekt settes på en forsvarlig måte av myndighetene ved Reguleringsmyndigheten for energi, RME. Vi som kunder kan ikke påvirke effektivitet, kvalitet og avkastning, så myndighetenes regulering av denne type virksomhet er derfor meget viktig.

Endring i metode for kostnadsnorm

I regulering av monopolvirksomhet vil en frikobling av kostnader og inntekter gi insentiver til kostnadseffektivitet hos det regulerte selskapet, siden selskapet kan øke sin avkastning dersom de klarer å redusere kostnadene sine mer enn den regulerte inntekten. Hvis RME fastsetter Statnetts tillatte inntekt på et annet grunnlag enn deres faktiske kostnader, vil altså Statnett kunne øke sin avkastning om de reduserer kostnadene. Intensjonen med den tillatte inntekten er at den skal dekke kostnadene knyttet til å utvikle nettet og holde det ved like, samt gi en rimelig avkastning på investeringene i nettet. Forutsetningen er at overføringsnettet driftes, utnyttes og utvikles effektivt. Altså må inntekter reguleres av RME på en slik måte at Statnett har insentiver til å holde kostnadene lave.

Reguleringsmyndigheten for energi, RME, foreslår derfor en ny metode for å fastsette kostnadsnorm for Statnett for 2021. Målet er å gi Statnett sterkere insentiver til å være kostnadseffektive. Forslaget innebærer ingen endringer i forskrifter, men en endring i hvilken metode RME bruker til å fastsette kostnadsnormen til Statnett som er en del av deres inntektsramme. Den foreslåtte løsningen er at Statnetts kostnadsnorm baseres på selskapets historiske kostnader ved bruk av en femårig rullerende front med to års tidsforsinkelse. De foreslår at endringene gjelder fra og med 2021. Siden kostnadsnormen er en del av tillatt inntekt, kan forslaget påvirke nivået på nettleien fremover.

For gode rammevilkår i dag

Statnett har hatt en sterk økning i kostnadene gjennom flere år. RME viser også til flere studier og analyser som dokumenterer en tydelig negativ produktivitetsutvikling hos Statnett. Utviklingen i Statnetts økonomi de senere årene gir også god grunn til å stille spørsmål om de har for gode økonomiske vilkår. De justerte tallene viser driftsinntekter de siste årene på 6350 i 2015, 7681 i 2016, 8047 i 2017, 8776 i 2018 og 10 432 i 2019 (tall oppgitt i millioner NOK). Statnetts rapporterte inntekter i finansregnskapet består av fastsatt nettleie fra kundene i sentralnettet og flaskehalsinntekter. De justerte tallene viser også at resultat etter skatt ligger på 1427 i 2015, 1397 i 2016, 1304 i 2017, 1934 i 2018 og 2523 i 2019 (tall oppgitt i millioner NOK).

Inntektsrammereguleringen skal sikre en rimelig inntekt på monopolvirksomheten, men det er imidlertid naturlig å stille spørsmål om man i dag har for gode rammevilkår. Med begrenset økonomisk risiko og god lønnsomhet har man sikker tilgang på kapital. Det gir disinsentiver til effektiv nettutvikling, og gir store muligheter for å ta ut utbytter. På den måten får man god avkastning på investert egenkapital. Jo mer Statnett overinvesterer i nettet, desto bedre vil altså avkastningen til selskapet kunne bli. Det er derfor god grunn til å frykte at den negative produktivitetsutviklingen vil fortsette med slike økonomiske rammer.

Økt nettleie i årene fremover

Det er viktig å huske at enhver krone som går til avkastning til staten er hentet fra forbrukerne gjennom nettleien. Fra et forbrukerperspektiv er det derfor viktig å både sikre at Statnett har insentiver til effektiv drift, samtidig som man sikrer at avkastning kommer forbrukerne til gode gjennom redusert nettleie og opprustning av ledningsnettet. Vi vet at Statnett fortsatt skal investere mye fremover, og at nettleien skal øke i årene som kommer. Vi har et stort vedlikeholdsetterslep, og det er også stor usikkerhet knyttet til kostnader for kundene ved endringer i nettleiemodellen for husholdningene. Alt dette bidrar til at husholdningene betaler stadig mer i nettleie.

THEMA peker på at nettkundene først og fremst berøres av hvordan nettleien utvikler seg, og RME mener at en modell som i større grad klarer å belønne Statnett for å bli mer kostnadseffektive fremover kan bidra til at kundene ikke betaler mer enn nødvendig. Derfor tror de at nettleien for kundene på sikt vil bli lavere med det nye forslaget, uten at de kan kvantifisere dette. Problemet her er at man mangler et godt sammenligningsgrunnlag for beregningen av en kostnadsnorm, og det gjør det utfordrende å innføre rammer som stimulerer til rasjonell drift for Statnett.

Mangelen på andre gode alternativer gjør at en tilnærming der Statnett måles mot seg selv vil være det som fungerer best, kombinert med gode insentiver til kostnadseffektivitet som modellen foreslår. Produktivitetskravet som er foreslått etablert kan fint ligge høyere enn 1,5 prosent av kostnadsnormen, da Statnett til nå har hatt for få insentiver til kostnadseffektivitet. Vi har tro på at det er store effektivitetsgevinster å hente her, og anbefaler derfor at effektivitetskravet legges høyere.

Oslo, 4. januar 2021

Linda Ørstavik Öberg
Energipolitisk rådgiver

Morten Andreas Meyer
Generalsekretær